

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Иванка Асенова на дисертационния труд на Теодора Периклис Пападопулу на тема **“Понятието „прототип“ и „семеино сходство“ в когнитивната семантика (експериментално изследване)“**, за присъждане на образователна и научна степен “доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология, научна специалност ”Обща психология”

Представеният дисертационен труд е посветен на разбирането и използването на теорията за прототипите на понятията в когнитивната семантика – един актуален и дискуссионен за когнитивната наука, и в частност за когнитивната психология и когнитивната лингвистика, проблем.

Изследването е построено на добра концептуална основа: експериментите в него са базирани на теорията за прототипите на Рош (Rosch) – една от най-популярните сред теориите за понятията и категоризацията. Съгласно основните ѝ постулати, семантичното знание за всяка категория е организирано на три нива: базисно, суперординатно и субординатно, като знанията за категорията, организирани на базисно ниво се придобиват по-рано отколкото знанията, организирани на другите две нива. Заложените в настоящото изследване два експеримента имат за цел да проучат дали патернът на прототипичността при субекти, които изучават английски език като втори, чужд език е различен от този при субекти, за които това е майчин език, и дали лексемите от базисното ниво на категориите се запазват по-дълго от по-късно научените лексеми от другите две нива на категориите – субординатното и суперординатното.

Съдържанието на разработката е с общ обем от 173 страници и е структурирано в четири глави. Първите три са посветени на теоретичната

постановка на проучвания проблем, а четвъртата – на собственото изследване. Приложеният в края на разработката списък на цитираната литература съдържа 98 източника.

В уводната част докторантката въвежда в същността на изследваната проблематика, но би могла по-убедително да аргументира полезността на проучването, резултатите от което, по мое мнение, биха имали принос към оптимизирането на езиковото обучение, и в частност на чуждоезиковото.

Теоретичната част на дисертацията показва добро познаване на основната литература по базисните научни проблеми, заложен в изследването.

В изложението се оформят три тематични фокуса, организирани в самостоятелни глави. В първа глава, озаглавена „Значение и мислене“, Теодора Пападопулу прави преглед на дефинирането и концептуализирането на понятието „значение (смисъл)“ в рамките на различни теоретични схващания, като подробно се спира на въпроса за начините на представянето на смисъла в естествения език – чрез значенията на думите, чрез значенията на изреченията и чрез процеса на комуникация. Критично са представени двата основни подхода за семантичен лексикален анализ: компонент-анализ (Componential analysis), разглеждащ значението на думата като съставено от семантични компоненти, и метода на количественото определяне (Quantificational approach) – разглеждащ значението на думата като съставено от „фактори“ или „дименсии“. Акцентувано е върху приложението на всеки един от тези методи, а също и на сходствата и различията между тях. В изложението са използвани много примери и това улеснява възприемането и осмислянето на информацията.

Във втора глава, озаглавена „Език и мислене“, Теодора Пападопулу разглежда основните идеи и теоретични концепти относно човешката когниция, с акцент върху връзката на езика с другите когнитивни способности. Обсъдено е концептуализирането в рамките на различни теории

на понятията „лингвистични универсали“ и „лингвистична относителност“, „перцептивни категории“ и „семантични категории“. Специално внимание е отделено на предложените модели за обяснение на понятието „сходство“ като съществен елемент от формирането на прототипи и категории, и на тясно свързаните с него понятия „прототипичност“ и „семеино сходство“.

В трета глава много подробно са разгледани съществуващите модели на процесите на паметта.

Като цяло, в теоретичната част на дисертационния труд докторантката успява да постигне обосновано синтезиране на понятийния апарат, което свидетелства не само за добрата ѝ теоретична подготовка, но и за умението ѝ да дискутира проблема, постепенно стеснявайки фокуса съобразно целите на собственото изследване.

Основната забележка към тази част на разработката е за некоректно цитиране на литературните източници:

- в два подпараграфа не е цитиран нито един автор (в 1.1.1. The representation of meaning и 1.1.2. Semantic components);

- посочва се само името на автора без да се посочва годината на публикуване на източника (напр., на стр. 45 : “Investigators such as Greenberg have used these and other criteria to search”; на стр.46 - също: „According to Berlin and Kay’s survey every language“); на стр. 88: „ Learning occurs by activation flowing back from the output units to the input units, and in this way modifying the strength of the connections. (E Pritchard,).

- годината на публикуване на литературния източник е различна в изложението и в библиографската справка: напр., в текста Pinker (1991), а в литературата - Pinker (1994);

- други, трудни за описание грешки, вероятно технически, като тази на стр. 53: „According to Miller + Johnson - Laird (1976)“, и на стр.49 „...according to H.H. + E.V. Clark (1977), на стр. 99, 100 – също .“

Четвърта глава съдържа цялата информация, относно проведените собствени проучвания: експерименталната програма, описанието на получените емпирични данни и резултатите от техния статистически анализ, предложени интерпретативен анализ, приносите и ограниченията на изследването. В края на главата абсолютно ненужно е представено резюме на дисертацията (обемът му е 20 стр.).

Експерименталната програма включва добре съставени цел и хипотези, но не са формулирани изследователски задачи. Недоброто структуриране и техническо оформяне на текста в тази част на изложението (изнасяне в отделни абзаци с болтване на „основната цел“, на „изследователските хипотези“) силно затруднява възприемането. Заложени са два експеримента, като целта на втория е да валидизира резултатите от първия. В първия, основния експеримент, участие вземат две групи от по 36 субекта, а във втория – две групи от по 10 човека, т.е. изследването е проведено с недостатъчен брой изследвани лица. Използваните експериментални методи и методи за анализ на емпиричните данни са добре описани, но не се посочват използваните статистически методи.

Представянето на резултатите и от двата експеримента е твърде лаконично и схематично. Не е направено графично представяне на резултатите. Това, че не е приложен сравнителен статистически анализ, който да оцени значимостта на отчетените междугрупови различия, е в ущърб на обективността на интерпретативния анализ на изследователските находки.

Иначе анализите, които следват представянето на резултатите от първия и втория експеримент са целенасочени и коректни, но би могло да са позадълбочени. В общата дискусия в края на разработката Теодора Пападопулу прави добър опит за цялостен интерпретативен анализ на резултатите в тяхната съвкупност и извежда емпирично базирани заключения.

Напълно съм съгласна с формулираните от докторантката приноси от проведеното изследване.

Авторефератът по дисертационния труд покрива изискванията за такъв вид разработка, съответства на дисертационния текст и го представя коректно и систематизирано.

Заключение: Въпреки посочените съществени пропуски и несъвършенства, представеният за рецензия дисертационен труд съдържа богат теоретичен анализ и има научно-приложни резултати, което ми дава основание да препоръчам на уважаемото жури да го оцени положително и да гласува за присъждането на Теодора Периклис Пападопулу на образователна и научна степен “ доктор” в професионално направление 3.2. Психология, научна специалност ”Обща психология”.

17.02.2015г.

Рецензент:

/доц. д-р Иванка Асенова/